

региона в решении задач сохранения, воспроизводства и развития его социокультурного и образовательного потенциала.

Таким образом, в основе организации педагогического образования, как в специализированном педвузе, так и на базе педагогического факультета в многопрофильных университетах должна лежать особая философия педагогического пространства, насыщенная профессионально-ценностными смыслами и деятельностными принципами. Должно предполагаться построение специфической системы профессионально-педагогической социализации, акцентированной на решение самой трудной задачи в подготовке педагога – формирование профессионально-ценностного педагогического сознания.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бодалев А.А. Психология о личности / А.А. Бодалев. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988.

С.В. Бобришов. Педагогічна освіта як соціальний феномен і продукт професійно-ціннісного середовища вчз. – Стаття.

Анотація. У статті розглядаються основи сучасного розуміння професійно-педагогічної освіти як соціального і педагогічного феномену. Показується детермінаційний вплив специфічного середовища педагогічного вчз на організацію процесу підготовки майбутнього педагога. Визначено комплекс значущих характеристик педагогічного вузу в регіональному контексті його діяльності.

Ключові слова: педагогічна освіта, педагогічний вчз, вчитель, професійно-ціннісна свідомість, професійна діяльність, професійні відносини, науково-дослідна діяльність, регіоналізація освіти.

Sergey V. Bobryshov. Teacher Education as a Social Phenomenon and the Product of Professionally-valuable Environment of the University. – Article.

Summary. The article discusses the basics of modern understanding of professional pedagogical education as a social and pedagogical phenomenon. Shows the determination influence of specific environment of pedagogical University on the organization of process of training of future teacher. Defined a set of important pedagogical characteristics of the pedagogical University in the regional context of its activities.

Key words: pedagogical education, pedagogical University, teacher, professional and value consciousness, professional activities, professional relationships, scientific research activity, regionalization of education.

УДК 141.338:930.85

Н. Вареник,
студентка 1-го курсу
Міжнародного гуманітарного університету,
м. Одеса, Україна

ФІЛОСОФІЯ МІФУ

Анотація. В статті осмислюється поняття міфу, розкривається його різнобічний вплив на суспільство. Автор робить висновок, що в сучасному соціальному світі також існує міфологічна свідомість, яка постає ґрунтом для ідеологічних продуктів.

Ключові слова: міф, міфологічна свідомість, міф другого покоління, символізація, норма.

Актуальність теми полягає в тому, що міф, пронизуючи всю людську історію, відіграє важливу роль у сучасній культурі, має значний вплив на характер суспільної свідомості і загалом навіть маніпуляційну функцію. Зародження міфів відбувалося у вигляді оповідей про богів, духів, ге-

роїв, про надприродні сили, предків і першолодей, які брали участь у створенні Землі і Всесвіту, взагалі їхніх, як природних, так і людських складників. Міфічні образи мають тривку структуру, канонічну для колективу, який їх відтворює, чіткий набір певних ознак і рис, що впродовж тисячоліть зберігаються та поновлюються у колективній пам'яті. Надзвичайна тривкість усіх міфологічних структур зумовлена їхньою високою інформаційною функцією у первісних колективах, адже у них зібрана уся сума людського досвіду. Саме міфи визначали поведінку та мислення людини у повному її обсязі. Міфологічні уявлення та узагальнення накладались всією своєю нормативно-інформаційною масою на архаїчну свідомість і визначали її орієнтацію у світі. З часом міфи втратили вплив на суспільство, але час від часу характерні риси міфологічної свідомості і зараз впливають на поверхню суспільних зразків мислення і регулюють людські відносини.

Метою статті є осмислення поняття міфу, його філософії та різностороннього впливу на суспільство. Насамперед, треба поставити перед собою декілька задач, а саме: – проаналізувати поліфункціональність даного поняття; – простежити диференціацію міфологічних уявлень в історичному процесі; – виявити особливості функціонування міфу в сучасній суспільній свідомості.

Звернувшись до архаїчного періоду зародження і функціонування міфів, треба сказати, що вони були системою узагальнень первісного людського досвіду в його намаганнях виявити основи світобудови, людського і природного начал, узагальнень, які, на відміну від пізніших наукових абстракцій, мають підкреслено-чуттєвий, антропоморфний характер.

Ці узагальнення на перших стадіях людської культури постають, як обов'язкові для всіх членів первісного колективу; їхня нормативність здійснюється через прийняту в тому колективі обрядовість, суму певних ритуалів. Первісний світ породжував і зберігав узагальнення такого типу у вигляді певних живих істот, що у них суто людські характеристики, біологічні та інтелектуальні, поєднуються з природними силами та стихіями. Архаїка витворила величезну суму різноструктурних, але надзвичайно розвинених міфологічних систем різних етносів і регіонів [2, с. 35].

У суспільствах такого типу міфологія – синкретична за своїм знаковим характером і загальним пізнавальним змістом – представлена сумою уявлень про навколишній світ. В історичному процесі ці уявлення зазнають неухильної диференціації, внаслідок якої релігія, наука, мистецтво поступово емансипуються одне від одного, створюють окремі, суверенні галузі культури, тим самим або перетворюючи міф, або навіть усуваючи його з суспільного обр'ю. Саме така диференціація і сталася у Стародавній Греції класичного періоду: олімпійська міфологія в ній остаточно виокремилася в релігійну сферу, наука і мистецтво отримали цілком самостійне існування. Відтак і розпочалися спроби наукового і естетичного осмислення міфів.

Антична міфологія формується на світанку старогрецької культури і у своєму розвитку проходить два головних етапи: хтонічний і олімпійський. Античність ніколи не могла розпрощатися зі своїми богами, і міфологія завжди грала в ній величезну роль, настільки величезну і геніальну, що цих античних богів освічені люди не можуть забути протягом двох с половиною тисячоліть. І водночас антична філософія повстає проти міфології, бажаючи символізувати і раціонально змінити її [1, с. 47].

Хочу підкреслити, що саме за елліністичного періоду, у середовищі поетів і філологів, які працювали в Александрійському мусейоні, і виникає міфологія – наука про міфи, яка займається їх переповіданням, систематикою та екзегезою, вдаючись до спроби поміркованого раціоналістичного осмислення міфологічної стихії. «Золотий вік» давньої римської літератури майстерно поєднав раціоналістичне та естетичне ставлення до міфу, внаслідок чого Вергілій в «Енеїді» створює на його основі римський державно-політичний ідеал доби імперії. Гораций – ідеалізовану картину гідного приватного життя тогочасної людини. Овідій у «Метаморфозах» – суто естетичну картину міфологічної фантазії. Тим самим у світовій літературі завершується започаткована грецькою трагедією епоха найбільш плідної взаємодії літератури з міфом. Відтак міф у своїй античній формі аж до початку ХХ століття стає предметом естетичного замилювання або матеріалом для формальних алегоричних побудов.

Європейське середньовіччя міцно тримаючи в пам'яті міф, водночас відсуває його на свою периферію на користь базових міфологем християнства і суперечливо поєднаної з ними дохристиянської, індоєвропейської за своїм походженням міфології, художньо перетвореної у фольклорі європейських народів.

Треба відмітити, що новоевропейський ідеал людини у поезії Ф. Гельдерліна, у філософській ліриці Ф. Ніцше та окремих представників символізму значною мірою розгортається за рахунок невичерпної внутрішньої енергії міфу.

Доба Романтизму, зокрема українська, що зосереджена на пафосі національного становлення, відкриває для себе міфологію через її приховану присутність у всіх національних фольклорних системах. Відтак починається її вкрай напружене художнє переосмислення. Водночас виникають перші наукові школи, які порушують питання про об'єктивність, раціоналістичний опис і класифікацію усєї світової міфології та її релігійно-національних відгалужень, питання про створення структурно-морфологічного аналізу міфу, тобто про наукову картину самого процесу виникнення і подальшого розгортання міфу. Виникають численні школи і методи у царині таких досліджень.

Важливу роль тут відіграє наука. Романтики брати Ф. і А. Шлегелі, брати В. і Я. Гримм вивчали фольклор та наявність у ньому міфологічної складової. У ХХ столітті їхня дослідницька техніка трансформувалася в системно-структурний метод (Леві Стросс та його послідовники). Цей метод дозволив приступити до класифікації усєї світової міфологічної суми, класифікації, що її остаточні результати належать майбутньому [2, с. 386].

Особливе місце у сучасній науці про міфи посідають спроби осмислення «міфів другого покоління», витворених уже новітньою цивілізацією, але знов-таки на тлі давнього міфотворення. В новітніх дослідженнях міф часто розглядається як альтернатива науковому мисленню і невід'ємна складова сучасної культури. Міфологічна свідомість є формою суспільної свідомості, яка сприймає міф як істину і на його основі вибудовує світогляд та різні сфери життя людей. Через міф людина отримує пояснення походження речей, явищ, обґрунтування певних поглядів, так чи інакше «проживає» міф як реальність під час його сприймання. Постійною областю реалізації міфологічної свідомості є повсякденність, де побутування старих і генерування нових міфів є постійним й інтенсивним. Ця міфологія виражається в сучасному фольклорі (міський фольклор, пов'язаний з міською міфологією, псевдорелігійний фольклор, що відображає міфологічну інтерпретацію релігії, професійний фольклор, пов'язаний із професійною міфологією тощо) [3, с. 388].

Таким чином, можна сказати що міф виник на основі давніх синкретичних уявлень про довоколишній світ і постає певним підсумком духовних зусиль первісних людських колективів пояснити його генезу світу, його структуру і подальшу долю. В сучасному соціальному світі також існує міфологічна свідомість, яка постає ґрунтом для ідеологічних продуктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асмус В.Ф. Антична філософія: людина і її межі в античній філософії / В. Ф. Асмус. – Харків: Фенікс, 1976. – 278 с.
2. Хамітов Н., Гармаш Л., Кирилова С. Історія філософії. Проблема людини. – Новий світ, 2000. – 528 с.
3. Скуратівський В. Міф / В. Скуратівський // Міфи та міфологія: філософський енциклопедичний словник. – Книжковий дім, 2002. – 1648 с. – С. 385–388.

Н. Вареник. Філософія мифа. – Стаття.

Анотація. В статтє осмысливается понятие мифа, раскрывается его разностороннее влияние на общество. Автор делает вывод о том, что в современном социальном мире также существует мифологическое сознание, которое является почвой для всевозможных идеологических продуктов.

Ключевые слова: миф, мифологическое сознание, миф второго поколения, символика, норма.

Natalia Varenik. Philosophy of Myth. – Article.

Summary. The paper interpreted the concept of myth, reveals its multifaceted impact on society. The author makes a conclusion that in the modern social world is also a mythological consciousness, which is the breeding ground for all sorts of ideological products.

Key words: myth, mythological consciousness, the second generation of the myth, symbols, rule

УДК [165.241]+[159.96]:821

А.М. Васильєва,

аспірантка,

Бердянський державний педагогічний університет,

м. Бердянськ, Україна

ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ЕСКАПІЗМУ У ТВОРАХ «ДВІЙНИК» Ф. ДОСТОЄВСЬКОГО ТА «ЗАПИСКИ БОЖЕВІЛЬНОГО» М. ГОГОЛЯ

Анотація. У статті ставиться завдання розглянути специфіку інтерпретації теми божевілля в да-них творах. В результаті аналізу автор доводить, що у феномен безумства, як показує його Ф.Достоевський, – це втілення темних ірраціональних сил, які несуть людині загибель, це духовна смерть героя без надії на воскресіння. Герой «Записок божевільного» Поприщин в своєму божевіллі «не вичерпаний до кінця»: він може «вирватися з божевілля в поезію, в політ над світом». Божевілля героїв розглядається в філософському, соціальному, етичному, міфопоетичному, медичному аспектах.

Ключові слова: безумство, ескапізм, психодинаміка, я-екзистенція, шизофренія, мономанія.

Ставлення Ф. М. Достоевського до літературної спадщини М. В. Гоголя було складним. Дослідники вказують на вплив М. Гоголя на ранню творчість Ф. Достоевського і, разом з тим, на суперництво між Ф. Достоевським і М. Гоголем. П. Тороп писав про повість «Двійник» Ф. М. Достоевського: «...молодий Достоевський виростає з гоголівського напрямку і знаходить сам способи зв'язку з цією традицією» [37, с. 139].

З точки зору дослідниці О. Іоскевич, Ф. Достоевський не наслідував М. Гоголя, а свідомо відсилав читача до його петербурзьких повістей, в контексті яких ідея «Двійника» отримала глобальне звучання. Продовжуючи гоголівську лінію, Ф. Достоевський «починає там, де Гоголь зупинився» [27, с. 169], по-новому розставляючи акценти, ускладнюючи нарративну структуру тексту.

Інше осмислення, у порівнянні з «Записками божевільного» М. Гоголя, у «Двійнику» отримує тема безумства.

Отже, метою статті є дослідження теми безумства у творах «Двійник» Ф. Достоевського та «Записки божевільного» М. Гоголя. У Ф. Достоевського безумство – це втілення темних ірраціональних сил, які несуть людині загибель, це духовна смерть героя без надії на воскресіння. Головний герой «Записок божевільного» Поприщин у своєму божевіллі «не вичерпаний до кінця»: він може «вирватися з божевілля в поезію, в політ над світом». Голядкіну «поезія божевілля» не дарована [13, с. 60]. Можливо через те, що його безумство не настільки трагічне, як безумство Поприщина, безнадійно закоханого в генеральську дочку; для Голядкіна одруження з Кларою Олсуф'ївною уявляється лише вигідною угодою. Спільною у божевіллі героїв залишається компенсаторна функція: «Особистість, залишаючись безсилою, вислизає зі своєї затурканості, зі своєї громадянської приниженості в мріяння, двійництво, безумство» [19, с. 29].

Предметом дослідження є тема безумства як форма ескапізму.

Об'єктом – твір «Двійник» та «Записки божевільного».